

forma testimoniada pel *Varginui* de l'any 971). Ens preguntem també si seria versemblant partir d'un ètimon en genitiu,² com fa de vegades Julio Caro Baroja quan cerca una explicació alternativa³ a molts noms acabats en *-ui*, *-ué*. Per a *Aquilué*, ell reconstrueix un *Aquilonis*, *Aquilonem* (cf. «Sobre la toponímia del Pirineo aragonés», *Arch. Fil. Arag.* XXVIII-XXIX, p. 16).

No sabem si amb això vol dir que també el genitiu en *-onis* pot oferir una base acceptable; suposant-ho així l'eliminació de la *-s* final seria difícil de justificar.¹⁰ En cas que volguéssim partir d'un genitiu, seria millor suposar un genitiu en *-ui*, com els que presenten les inscripcions pirinenques de la banda aquitana, o bé un genitiu en *-uni* amb caiguda de la nasal. Les dues possibilitats han estat indicades per Caro Baroja: «Observemos ahora dos hechos complementarios. El primero será que en las inscripciones pirenaicas de la zona aquitana se dan genitivos en *-ui*, como en el caso de *Adeitui*. El segundo, que en los textos diplomáticos medievales, formas como *Elesuni*, *Eeresuni*,²⁰ *Eresun* o *Eresum* aparecen también como *Eresunivilla*, con la función del genitivo muy clara. Ahora bien, si *Eresun* da hoy *Eresué*, no cabe duda de que esta forma se ha producido: 1.º sobre el genitivo singular; 2.º con la caída de *n* intervocálica supuesta por²⁵ mí» («Sobre la toponímia...», p. 19).⁴

Per fi, i malgrat que no compartim l'opinió de G. Rohlfs, no volem deixar de transcriure aquí les seves indicacions: «*Berganuy* (prov. Huesca, part. Benabarre). On peut postuler un anthroponyme *Berga-30 nus, appartenant à un radical *Bergus, dont on a tiré les noms de personne gaulois *Bergulla* (*CIL* v, 4121) et *Bergussa* (*CIL* XIII, 3285)» (cf. «Le suffixe préroman *-ué*, *-uy* dans la toponymie aragonaise et catalane», *Arch. Fil. Ar.* VI, p. 137).³⁵

c) Tenint en compte la forma antiga *Varginui*, ens preguntem si no es podria partir del vell mot hispànic *barga*, cosa que obre una via a la qual no veiem en principi per què hauríem de renunciar. Coromines diu a l'article *Varga* del *DECH*: «*Barga* (*v*-) 'choza',⁴⁰ 'montón de heno', 'armazón de zarzos o varas', es vieja palabra hispánica de existencia indiscutible» (*DECH* v, 744b25). Com que la paraula està recollida per Pedro de Alcalá en el seu vocabulari de l'àrab granadí i es troba endemés en parlars del Nord d'Espanya, hem⁴⁵ de pensar que pertany al primitiu fons patrimonial de les llengües de la Península Ibèrica, conservat pel mosàrab i per les modalitats arcaïtzants dels dialectes septentrionals. I és el cas que els parlars ribagorçans⁵ mantenen també el mot (La Pobra de Roda, Pont de Suert, Sopeira, Benasc).

És clar que la pista que seguim ens mena cap a espais lingüístics ignots i molt amplis, per tal com aquest *barga* pot relacionar-se amb elements pre-romans estesos per tot l'occident europeu: «Ahora bien,⁵⁵ *barga* 'choza' pertenece a un tipo preromano de gran extensión en todo el Oeste europeo: gasc. y bajo aran. *barguèra* 'cercado para el rebaño', 'aprisco', alto aran. *bergàs* 'aprisco', fr. med. *barche*, *barge* (1460), Poitou, Haut-Maine, Anjou *barge* «meule de foin ou de pai-⁶⁰

lle», «pyramide de fagots» (God. I, 586a), sobreselv. *barcun*, *bargun* 'choza', alto-engad. *margin*, bajo-engad. *marangun* 'pasto alpino, cabaña alpina', *Barga* y *Bargia* como nombres de lugar en el Alto Rin ---» (*DECH* v, 745a49). Tot això ens aboca a solucions molt distintes de les apuntades més amunt. Amb el sufix àton *-ano*, aquest *barga* pot donar el derivat *bárgano* «estaca», ben conegut al domini asturià i lleonès. Però no veiem com podria explicar-se la terminació *-ui*.

Potser, tot plegat, hauria estat preferible partir, no d'aquest *barga* I 'clos', 'borda', sinó d'un altre mot, que Coromines diferencia com *barga* II 'costa, pendent' propi d'alguns punts de Navarra, Álava, Santander i Palència.⁶ Ultra això tenim la certesa que alguns dialectes eusquèrics⁷ han acceptat aquesta paraula. I així es tornen a obrir les possibilitats basques i la probabilitat de tenir en *Berganui* el sufix *-oi*. Un *BARGAN-OI* 'el lloc de la pendent' no estaria en desacord amb la naturalesa del terreny on s'assenta el poble. Del nexce per mitjà de la consonant nasal, element unitiu freqüent en compostos, n'hem parlat més amunt. X. T.

¹ Cf. J. Caro Baroja, *Materiales para una historia de la lengua vasca en su relación con la latina*, Salamanca, 1945, pp. 110-113. — ² Cf. «Sobre la toponímia del Pirineo aragonés», *Arch. F. A.* XXVIII-XXIX, p. 17: «Creo, en principio, que bastantes nombres de apariencia distinta se han formado sobre genitivos de singular; así lo indican todavía los cartularios». Més endavant, p. 19, diu: «En suma, las terminaciones en *i* que dan los documentos aragoneses de los Ss. XI y XII son abundantísimos y de fisonomía varia. Algunos de los nombres agrupados por el hecho de que ostentan las desinencias *-ui*, *-ué*, tales como *Veranue*, aparecen como ajustables a esta lista, porque se repiten formas como *Urenui*, *Veranui*, *Verenui*, relacionables con *Veranius* y nombres emparentados con éste (*Veronus*, *Veranianus*)». — ³ Estem d'acord amb J. Caro Baroja en un punt: que en la seqüència moderna *-ui* han pogut confluïr elements antics molt diversos. «Personalment —diu— creo que las series no son reflejo de *une couche primitive* sino un resultado final, tras vacilaciones» (cf. «Sobre la toponímia del Pirineo aragonés», p. 17). És evident que la seqüència final *-ui* no sempre correspon a un sufix, i moltes vegades és fruit d'una evolució purament romànica. Ja ho va assenyalar Rohlfs, quan deia que «*Espúy* (prov. Lérida, part. Sort) n'appartient probablement pas à notre groupe» («Le suffixe...», p. 139). Molt prop de Berganui, al terme d'Areny, hi ha *Sopui*, nom d'un veral i una font (*Supoio*, *Sopugo* en documents dels anys 1036 i 1045), precisament sota la partida anomenada *El Pui*. En aquests casos no pot haver-hi dubte de l'ètimon llatí *podium*. Més delicats són altres, que Caro Baroja tracta amb bons arguments. Alguns noms en *-ué*, *-ui* poden, segons ell, ser fruit de: a) la pèrdua d'una *-n* intervocàlica en noms en acusatiu: *Aquilonem > *Aquiloe* > *Aquilué* (art. cit., p. 16); b) la pèrdua d'una *-n* intervocàli-